

EEN VLUCHTIGE VREDE

‘Een held is niet moediger dan een ander,
hij is het enkel vijf minuten langer.’

Ralph Waldo Emerson

EEN

Vlaanderen, 1933

In december 1933 liepen een man en een jongen met stevige tred over een veldweg.

Ze hadden de hele dag in de trein gezeten met bestemming Brussel, daar waren ze overgestapt op een andere trein, om uiteindelijk uit te stappen in het station van Ieper. In een café had de uitbater hen een eenvoudig tussendoortje geserveerd en tevergeefs geprobeerd hun taal te verstaan, waarvan hij de klanken niet kon thuisbrengen. ‘Duitsers’, had een stamgast gezegd voordat zij de deur uitliepen.

Ze liepen tot zonsondergang, tot de man naar het zuiden wees en tegen de jongen zei: ‘We zijn er bijna. Daar gaan we slapen.’

Ze verlieten het pad, en gingen een bevroren grashelling af. De jongen liep vooruit. Hij was in de afgelopen maanden een paar centimeter gegroeid en zijn zachte gelaatstrekken werden langzaam uitgesproken. De man liep met een niet bijzonder zware jutezak over zijn schouder, de enige bagage die ze hadden. Buiten, voor de deur van het hotelletje, stampten ze de aarde van hun schoenen.

De eigenaar ging de twee voor naar een kamer waarin een tweepersoonsbed en een houten kledingkast stonden. Met zijn ene hand zette de man zijn hoed af en met de andere hand, die verminkt was, gebaarde hij naar de jongen, die het matras uitprobeerde door op een van de hoeken te gaan zitten.

Toen de zon volledig was ondergegaan, haalde de man een kaars uit de jutezak, nam hem met beide handen vast en sloot lichtjes zijn ogen. Bijna onzichtbaar bewoog hij zijn lippen, alsof hij een gebed opzei, en hij zette de brandende kaars daarna voor het raam. Daar bleef hij

naar het heuvellandschap staren, dat het matte avondlicht nog net, met moeite, bescheen.

Hun avondmaaltijd bestond uit twee overgebleven pretzels. De man vroeg aan de jongen of hij het koud had, en hij zag hem hoofdnikken. Hij reikte het kind een trui in zijn maat aan en ging zelf, gekleed, aan één kant van het bed liggen.

De volgende morgen stonden ze bij dageraad op en vertrokken, hun magen gevuld met een glas melk, en de jutezak met twee broodjes voor de lunch, die ze hadden gekocht bij hun gastheer. Bijna een uur liepen ze door de velden, in hun hoog opgetrokken wollen jassen, totdat de man totaal onverwacht halt hield. De jongen keek om zich heen en zag dat het gras daar plaatsmaakte voor tunnels van donkere aarde, zo'n twee meter diep, die doodliepen en verderop verdergingen.

'Zo, hier is het', zei de man. 'Wat is het lang geleden dat ik hier voor het eerst aankwam. Ik was negentien, net iets ouder dan jij. Het was oorlog. Hele dagen heb ik in dit soort tunnels doorgebracht, met mijn geweer in mijn handen, niet wetend of ik de dag erop nog zou leven.'

'Moest je vechten?'

'Tegen mannen die ik niet kende.'

'Met hoeveel waren jullie?'

'Duizenden.'

De jongen liet dat getal door zijn hoofd gaan – duizenden – en hij trok een gezicht.

'Zo'n groot aantal kan ik me niet voorstellen.'

'Ik ook niet totdat ik ze met eigen ogen zag.'

'Was je bang?'

'Heel bang.'

De man legde uit dat ze naar de plek gekomen waren omdat hij een jongen een belofte had gedaan en hij er al veel te lang mee had gewacht.

'Wat was er dan met hem?' vroeg de jongen.

'Hij heeft me geleerd dat als alles zich tegen je lijkt te keren en je

nergens meer een uitweg ziet, je nog steeds een keuze hebt. Daarmee heeft hij mij gered.’

De man gebaarde dat de jongen moest gaan zitten. Hij deed het, en hij liet zijn benen bungelen en bonkte met zijn hielen tegen de aarden wal.

‘Zal ik je over hem vertellen?’

De jongen knikte.

De man ging op zijn knieën zitten en streek met zijn handpalm over de rand van kiezels en gras. Hij wierp een vluchtige blik op zijn polshorloge en tuurde kort naar de blauwe hemel, waarin her en der wolken samenpakten.

‘Dan moet ik wel helemaal bij het begin beginnen.’

‘Oké’, zei de jongen.

‘Zijn naam was William Turner. In de herfst van 1914 kwam hij naar dit gebied met dezelfde overtuiging als wij allemaal: dat de oorlog voor de kerst voorbij zou zijn. Hij had geen benul van wat vechten was, hij wist niets van het slagveld.’

‘Dan snap ik niet wat hij hier kwam doen.’

‘Ook hij had iemand een belofte gedaan.’

De jongen schoof naar de man toe.

‘Wat voor belofte, vader?’

Vlaanderen, 1914